

موضوع: ایجاد نظم در دانش‌آموزان دختر رده سنی ۱۱-۱۲ سال
اعضای گروه: زهرا ابدی، مهدیه آزادی

پایه: پنجم ابتدایی
دبستان دخترانه جوادالائمه (ع) ناحیه ۱
مدیر: پوران خانی
سال تحصیلی ۹۴-۱۳۹۳

چکیده

با توجه به اهمیت نظم و انضباط در مدرسه و خانواده و اثرات آن بر نحوه زندگی حال و آینده دانش‌آموزان، بر آن شدیم تا ضمن معرفی و آشنایی دانش‌آموزان با واژه نظم، با استفاده از شیوه‌های جدید و شاد، منظم بودن را برای آن‌ها شیرین و دلپذیر گردانیم. در این راستا مراحل نظری و عملی مختلفی برای نهادینه کردن هر چه بهتر نظم در دانش‌آموزان پایه پنجم پیشنهاد شد، که پس از بررسی چگونگی اجرای هر مرحله، مراحل پروژه برای دانش‌آموزان هر دو کلاس در طول چند ماه انجام شد و طی ارزیابی‌های انجام شده، نتایج زیر حاصل شد:

- ۱- اگر دانش‌آموزان درک بهتری از نظم یا بی‌نظمی داشته باشند، بهتر و راحت‌تر منظم بودن را یاد می‌گیرند.
- ۲- مواجه نمودن دانش‌آموزان با اثرات مثبت منظم بودن و اثرات منفی ناشی از بی‌نظمی، باعث پایبندی بیشتر آن‌ها به نظم می‌شود.
- ۳- اجرای موفقیت‌آمیز پروژه‌های بهبود وضعیت رفتاری دانش‌آموزان از جمله رعایت نظم، نیازمند همکاری مداوم مدرسه و خانواده است.
- ۴- استفاده از کار گروهی ضمن افزایش جذابیت و ایجاد محیطی شاد و آموزنده، موجب می‌شود اثرات رعایت نظم برای دانش‌آموزان بیشتر نمایان گردد.

فصل اول: تبیین مسئله

بخش اول: تعریف نظم

نظم عبارت است از نوعی رابطه میان دو یا چند چیز. در نظم ارتباط و وابستگی میان اجزا یک پدیده یا افراد دارای یک ماهیت برقرار است.

بخش دوم: ضرورت، گستردگی و تبیین مسئله

وجود نظم در جهان طبیعت را نمی‌توان انکار کرد. همه علوم و دانش‌های طبیعی بر وجود نظم در جهان گواهی می‌دهند. انسان هم به‌عنوان یکی از اجزای این نظم، در ارتباط با دیگر اجزا و انسان‌های دیگر، ناگزیر از حفظ نظم موجود است. یکی از اشکال این نظم، در زندگی اجتماعی بشر و در ارتباط انسان‌ها با یکدیگر معنا می‌یابد. رعایت نظم و مقرراتی که در اجتماع حکم‌فرماست مثل احترام به حقوق دیگران، آشنایی با حقوق فردی و ... از جمله مواردی هستند که به هدف آسان‌تر شدن زندگی اجتماعی و فردی انسان‌ها شکل گرفته است. از طرف دیگر باید دانست مهارت رعایت نظم و انضباط، از غرائز بشر نیست و نیاز به یادگیری و آموزش دارد. مهم‌تر این که، نظم را نمی‌توان مانند دروس دیگر در کلاس به فرد آموخت، بلکه نهادینه کردن این ویژگی کاری زمان‌بر بوده و نیاز به برنامه‌ریزی و اقدامات بلندمدت دارد.

یکی از ملزومات آموزش موثر نظم، علاقه و تعهد فرادهنده اعم از مربی یا والدین به این مسئله است. به این معنی که خود مربی باید به نحو مطلوب و شایسته مرتب و منظم باشد تا بتواند الگوی عملی فراگیرنده قرار گیرد. در مرحله بعد، این که چه نوع آموزشی، با چه سبکی، برای چه کسی و در چه محیطی آموزش داده شود، مواردی هستند که قبل از هرگونه اقدامی لازم است مورد توجه قرار گیرند، چراکه طرز تلقی کودکان و نوجوانان از واژه نظم و انضباط، با برداشت بزرگسالان از آن متفاوت است. اصولاً نظم و انضباط برای کودکان و نوجوانان یک سلسله دستورها و قواعد سخت و دست و پا گیر است که در قالب جملاتی مانند: این کار را بکن و آن کار را نکن به آن‌ها تحمیل می‌شود! بنابراین، علاوه بر ضرورت آموزش این مفهوم از سنین پایین، شیوه و سبک آموختن آن نیز از اهمیت بالایی برخوردار است، که هدف اصلی این طرح است. پرسش اصلی: چگونه و با چه روشی بهتر می‌توان رعایت نظم و انضباط را در دانش‌آموزان نهادینه کرد؟

بخش سوم: اهداف طرح

• اهداف کلی

نهادینه شدن مفهوم نظم و انضباط در دانش‌آموزان.

• اهداف جزئی

- ۱- با تعریف نظم آشنا شود.
- ۲- آثار مثبت منظم بودن و یا آثار منفی بی‌نظمی را درک کند.
- ۳- یاد بگیرد که آفرینش بر اساس نظم بوده، بنابراین رعایت نظم جز جدا نشدنی زندگی انسان‌ها است.
- ۴- با علاقه‌مندی رعایت نظم در خانه و مدرسه را یاد بگیرد.
- ۵- بتواند نظم را در قالب فردی و گروهی رعایت کند.

• اهداف رفتاری

نظم رفتاری و اخلاقی را یاد بگیرد.

بخش چهارم: طرح سوالات پژوهش

- ۱- چگونه می‌توان رعایت نظم را برای دانش‌آموزان شیرین و دلپذیر کرد؟
- ۲- در چه مواردی رعایت نظم برای دانش‌آموزان الزامی است؟
- ۳- رعایت نظم چه فوایدی به دنبال خواهد داشت؟
- ۴- آیا افراد منظم در قالب کار گروهی نیز تاثیر گذار و موفق هستند؟

فصل دوم: برنامه‌ریزی درس

شرح کلی فرایند کار و ایده‌های موثر طرح شده در بهبود یادگیری

در طی اجرای این طرح، تقریباً ۱۰ جلسه برگزار شد که جلسات ابتدایی آن به مشاوره با کارشناس آموزش و پرورش جهت تهیه پرسشنامه‌های لازم و آشنایی والدین با طرح، و جلسات بعدی به برنامه‌ریزی چگونگی اجرا و آموزش مستمر اختصاص یافت. در ادامه خلاصه‌ای از زمان‌بندی‌های اجرای طرح آورده شده است.

جلسه اول

این جلسه که در تاریخ ۹۳/۰۷/۲۲ برگزار گردید، ابتدا موضوع نظم مورد بررسی قرار گرفت و سپس با برنامه‌ریزی‌های مناسب، اولین مرحله کار که تهیه و تدوین پرسشنامه نظم برای والدین و معلم بود، در نظر گرفته شد.

جلسه دوم

در جلسه دوم به تاریخ ۹۳/۰۷/۲۶ با گرفتن مشاوره و راهنمایی از آقای مصباح‌فر (معاون برنامه‌ریزی اداره کل آموزش و پرورش) پرسشنامه‌های مناسب و جداگانه‌ای برای والدین و معلمان تدوین گردید. لازم بود این پرسشنامه‌ها در ابتدا و انتهای پروژه توسط والدین و معلم مربوطه تکمیل گردد، تا نتایج نهایی بر این اساس ارزیابی شود.

جلسه سوم

در جلسه‌ای که در تاریخ ۹۳/۰۸/۴ با حضور والدین در مدرسه تشکیل شد، ضمن آشنا نمودن آن‌ها با شیوه درس‌پژوهی و آگاه نمودن ایشان از هدف طرح و بیان اهمیت موضوع نظم در زندگی دانش‌آموزان، از آن‌ها خواسته شد در نهایت دقت و صداقت پرسشنامه‌ها را تکمیل کرده و تا پایان کار همکاری لازم را با گروه داشته باشند. لازم به ذکر است که هر پرسشنامه با یک شماره که معرف دانش‌آموز خاصی بود کدگذاری شد (به همان ترتیب شماره‌گذاری در دفتر کلاس) که هدف از این کار آمارگیری صحیح در پایان پروژه بود.

جلسه چهارم

پرسشنامه‌های مخصوص معلمان توسط معلم هر دو کلاس برای دانش‌آموزان در جلسه چهارم در تاریخ ۹۳/۰۸/۱۴ تکمیل گردید.

جلسه پنجم

جلسه پنجم در تاریخ ۹۳/۰۸/۲۲ برگزار و در مورد اجرای مرحله‌ای و مستمر کار تصمیم‌گیری شد.

جلسه ششم

با برگزاری جلسه توجیهی در تاریخ ۹۳/۰۸/۲۸ برای اولیا و مربیان، ضمن آشنا نمودن والدین با شیوه و اهداف درس‌پژوهی، به بیان اهمیت موضوع نظم در زندگی دانش‌آموزان پرداخته شد.

جلسه هفتم

تکمیل پرسشنامه‌های اولیه توسط والدین و معلمان در تاریخ ۹۳/۹/۱ انجام شد.

فصل سوم: آموزش درس

از تاریخ ۹۳/۰۹/۱۶ آموزش طرح در مراحل مختلف به صورت مستمر انجام شد و اصلاح اشکالات موجود در طول اجرای آن تا تاریخ ۹۴/۰۱/۲۲ ادامه یافت. پس از برنامه‌ریزی‌های انجام شده، با توجه به این که موضوع انتخابی از نوع اخلاقی بوده، بنابراین آموزش و نهادینه کردن آن مستلزم اجرای گام به گام مراحل مختلف از نظری تا عملی در قالب کار فردی و گروهی بود که شرح مراحل کار در ادامه آورده شده است. بدیهی است در اجرای هر مرحله مطابق با برنامه درس‌پژوهی، ایرادات رفع و آموزش در کلاس دوم نیز اجرا گردیده است. در جلسه هشتم گروه به تاریخ ۹۴/۰۲/۰۶ از اولیای دانش‌آموزان دعوت کرد تا ضمن تشکر از همراهی در انجام پروژه، بخش تکمیل پرسشنامه‌های نهایی مرحله پس‌آزمون که برعهده خانواده‌ها بود را انجام دهند.

بخش اول: آموزش‌های اولیه

مرحله اول: تعریف نظم و بیان فواید نظم از زبان خود دانش‌آموز

در اولین مرحله از دانش‌آموزان خواسته شد تا هر یک تعریفی از نظم را برای دوستان خود ارائه دهند و بگویند در زندگی روزمره خود، هر روز که از خواب بیدار می‌شوند تا شب هنگام که به خواب می‌روند، در چه مواردی نظم را رعایت می‌کنند و به نظر آن‌ها در خانه یا مدرسه و اجتماع در چه مواردی رعایت نظم توسط خود، یا دیگران را تجربه و یا مشاهده نموده‌اند. در این جلسه هر دانش‌آموز آزادانه و در محیطی کاملاً دوستانه نظرات خود را بیان کرد. در پایان صحبت هر دانش‌آموز از او پرسیده می‌شد که آیا به نظر خودش فرد منظمی است یا نه؟ نکاتی که در این مرحله حایز اهمیت بود، شامل:

- ۱- دانش‌آموزان به اهمیت رعایت نظم در مسائلی از قبیل کارهای روزمره، ظاهر انسان‌ها، رفتار و کلام هر فرد، خانه و مدرسه و جامعه اشاره کردند.
 - ۲- تمامی دانش‌آموزان در محیط دوستانه و کاملاً صادقانه در مورد منظم و یا نامنظم بودن خود صحبت کرده و گاهی از دوستان خود می‌خواستند تا نظرشان را درباره آن‌ها بگویند.
- در پایان جلسه، با استفاده از صحبت‌های خود دانش‌آموزان و جمع‌بندی نهایی، تعریف صحیحی از نظم به زبان ساده و قابل فهم به آن‌ها ارائه شد و از آنجایی که خودشان تعریف نهایی را بیان کردند، برایشان قابل قبول بود. برای اجرای این شیوه معلمین می‌بایست، سوالات متنوعی در خصوص موضوع، از دانش‌آموزان بپرسند تا جلسه برگزار شده برای آن‌ها شاد، بانشاط و متنوع باشد.

مرحله دوم: نمایش تصاویر بیانگر نظم در آفرینش و شنیدن تحلیل دانش‌آموزان

در مرحله بعد به دانش‌آموزان تعدادی تصویر نشان داده می‌شود تا با دقت به تصاویر نگاه کرده، و نظرات خود را درباره تصاویری که مشاهده نمودند، بیان کنند. تصاویر نشان داده شده به آن‌ها از منظومه شمسی، طبیعت، پرندگان، بال حشرات، دانه‌های برف و ... بود که تمامی آن‌ها به نوعی وجود نظم در طبیعت و وجود آفریننده‌ای منظم اشاره داشت. این تصاویر روی برد به مدت ۵-۶ دقیقه به نمایش در آمد و در پایان هر دانش‌آموز نظرات خود را بیان کرد. در این مرحله معلم سعی می‌کرد تا از هر دانش‌آموز سوال متفاوتی بپرسد تا ضمن

خسته نشدن دانش‌آموزان، آن‌ها به حقیقت نظم در آفرینش و نظم در خلقت اولیه انسان دست‌یابند. تمامی نظرات به‌نوعی بیانگر وجود نظم در آفرینش بود. در ادامه، فیلمی کوتاه از مراحل رشد جنین انسان به دانش‌آموزان نشان داده شد و دوباره از آن‌ها خواسته شد تا نظر خود را راجع به فیلمی که دیده‌اند، بیان کنند. در این مرحله نیز دانش‌آموزان با دقت و علاقه فیلم را مشاهده کرده و بعد از این‌که هر یک نظرات خود را بیان کردند در پایان جلسه به این نتیجه رسیدند که:

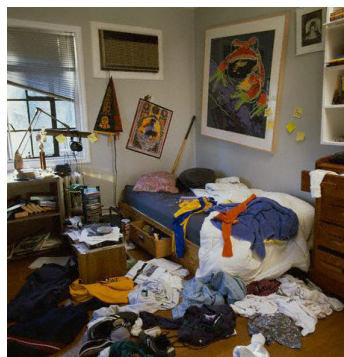
«نظم باعث زیبایی می‌شود و ما به‌عنوان انسانی که از آغاز خلقت با چنین نظم دقیق و خاصی آفریده شده‌ایم، شایسته نیست در زندگی خود انسان بی‌نظمی باشیم.»

مرحله سوم: اثرات رعایت و عدم رعایت نظم در جامعه و محیط زیست توسط انسان‌ها

هدف از اجرای این مرحله، آشنایی دانش‌آموزان با آثار مثبت رعایت نظم و اثرات زیان‌آور بی‌نظمی در زندگی انسان‌ها بود. در همین راستا، در این جلسه تصاویری به دانش‌آموزان نشان داده و از آن‌ها خواسته شد نظرات خود را بعد از دیدن آن‌ها بیان کنند. این بار تصاویر از حرکت ماشین‌ها در خیابان، دندان‌های سالم و مرتب، محیط‌هایی تمیز نظیر مدرسه، اتاق و در پایان تصاویری از بی‌نظمی‌هایی که مسبب آن‌ها، ما انسان‌ها بودیم، مثل خانه نامرتب و به هم‌ریخته، حرکت ناهماهنگ اتومبیل‌ها در خیابان، جنگل و دریای آلوده... به آن‌ها نشان داده شد. در این مرحله دانش‌آموزان در گروه‌های سه نفره با هم مشورت کردند و نظرات نهایی خود را بیان کردند. پس از جمع‌بندی نظرات گروه‌ها، نتیجه نهایی توسط خود دانش‌آموزان به این صورت بیان شد:

«عدم رعایت نظم بسیار ناپسندیده است و موجب بروز مشکل در زندگی حال و آینده ما انسان‌ها می‌شود. با رعایت نظم می‌توانیم زندگی زیبا، آرام و راحت‌تری داشته باشیم.»

مرحله چهارم: بیان تصورات خود از نظم و بی‌نظمی در قالب نقاشی

در این مرحله به هر یک از دانش‌آموزان یک برگه سفید که از طرف طول به دو قسمت مساوی تقسیم شده بود، داده شد و خواسته شد تا تصور خود از نظم را در یک قسمت برگه و تصور خود از بی‌نظمی را در قسمت دیگر برگه نقاشی کنند. در پایان نقاشی‌های ترسیم شده، به مدت یک الی دوماه در نمایشگاه کلاسی به نمایش در آمد.

مرحله پنجم: نمایش تصاویری از بی‌نظمی‌هایی که مسبب آن خود دانش‌آموزان بودند

در پایان یکی از روزهای مدرسه و بعد از رفتن تمامی دانش‌آموزان، بدون اطلاع و هماهنگی، عکس‌های مختلفی از بی‌نظمی‌های به‌جا مانده از آن‌ها در کلاس (تصاویر از قفسه‌ها، میز و نیمکت‌ها، زمین کلاس و ...) گرفتیم. در روز مورد نظر از آن‌ها خواستیم با دقت به تصاویر نگاه کرده و احساس خود را بعد از دیدن آن‌ها در یک یا چند جمله بر روی کاغذ بیان کنند. نکته جالب مرحله پنجم این بود که بعد از مشاهده اولین تصویر، دانش‌آموزان از موضوع خبردار شده، تعجب و شرمندگی در چهره آن‌ها دیده شد تا حدی که دوست نداشتند ادامه تصاویر پخش شود. از طرف دیگر هر یک به‌راحتی و صادقانه بیان کردند که کدام‌یک مسبب بی‌نظمی بوده‌اند. در پایان، تمامی دانش‌آموزان ضمن عذرخواهی قول دادند از این به بعد کلاس خود را تمیز نگه دارند و از دوستانشان نیز خواستند که در این کار به آن‌ها کمک کنند.

بخش دوم: آموزش ثانویه

این مراحل از پروژه، با هدف تکوین و کاربردی نمودن مفاهیم آموزش داده شده در مراحل قبل با استفاده از روش‌های تلفیقی، کار گروهی و ارتباطی برنامه‌ریزی و اجرا شد.

مرحله ششم: سالاد درست کردن گروهی بچه‌ها در فضای مدرسه به‌صورت مسابقه شاد و جذاب (رعایت نظم در قالب کار گروهی و تلفیقی)

به هدف اجرای یک کار مهارتی مرتبط با نظم، موضوعاتی مثل آماده نمودن سالاد و پاک کردن سبزی در قالب کار گروهی مطرح شد. در نهایت با توجه به این که در تهیه سالاد رعایت مواردی همچون پوست کندن، خرد نمودن مواد، نحوه تزیین و چیدمان می‌بایست رعایت شود، این موضوع به‌عنوان کار گروهی دانش‌آموزان انتخاب شد. برای این برنامه، یک روز قبل از مسابقه، از بچه‌ها خواسته شد برای آوردن موادی چون کاهو، خیار، گوجه، هویج، کارد و ظرف مخصوص در گروه‌های از پیش تعیین شده، تقسیم کار نمایند. هدف‌های جانبی این مرحله، یادگیری تقسیم‌وظایف و هماهنگی بین اعضای گروه است.

در روز مسابقه، تمامی دانش‌آموزان در حیاط مدرسه دور هم جمع شدند و از آن‌ها خواسته شد در مدت زمان تعیین شده سالاد را با موادی که با خود آورده‌اند (چون مقدار و نوع مواد از قبل مشخص بود تمامی گروه‌ها از شرایط تقریباً یکسانی بهره‌مند بودند)، آماده و تزیین کنند. هم‌چنین به آن‌ها گفته شد در پایان برترین‌ها به‌عنوان برنده انتخاب می‌شوند.

با پخش موزیک، مسابقه آغاز شد و در طول مسابقه معلمان در کنار گروه‌ها حضور داشتند و نکات لازم از جمله رعایت نکات ایمنی در طرز استفاده از وسایل تیز و برنده را یادآور می‌شدند. در پایان کار، همه گروه‌ها سالادهای خود را روی میز قرار دادند و گروه‌های برتر با در نظر گرفتن معیارهای زیر انتخاب شدند:

- ۱- نحوه مناسب پوست کندن و خرد نمودن مواد.
- ۲- رعایت نظم و بهداشت در طول مسابقه توسط اعضای گروه.
- ۳- نحوه چیدمان و تزئین مواد.
- ۴- نحوه کار گروهی و رابطه بین اعضا در طول مسابقه.

مرحله هفتم: تقویت نظم در قالب کار گروهی و چیدمان‌های مختلف (با استفاده از وسایل ضروری دانش‌آموز مثل کتاب، کاغذ، مداد و ...)

در این مرحله در راستای تکمیل مرحله قبل، هدف تقویت مهارت رعایت نظم در قالب کار گروهی و بررسی نحوه رعایت فاکتورهای چیدمان و طبقه‌بندی از لحاظ موضوعی، طول کتاب، قطر کتاب و... در نظر گرفته شد. در راستای تحقق این اهداف، هر بار دو گروه دو نفره به صورت تصادفی از بین دانش‌آموزان انتخاب شده و از آن‌ها خواسته می‌شد تا در زمان معین (حدود ۴ دقیقه) کارهای خواسته شده را انجام دهند. در این جلسه، مسابقه به سه شکل برگزار شد که در پایان هر مسابقه، گروه برنده با نظر دانش‌آموزان کلاس و معلمین انتخاب گردید و مورد تشویق جمع، قرار گرفت. شیوه‌های اجرای مسابقه عبارت بودند از:

اولین شیوه اجرا:

تعداد مساوی از کتاب در اندازه و موضوعات مختلف و برگه امتحانی و غیر امتحانی و چند پوشه به صورت به هم ریخته و نامنظم در دو قفسه مجزا در اختیار دو گروه قرار گرفت و از آن‌ها خواسته شد تا در زمان حدود ۵-۴ دقیقه این وسایل را مرتب نموده و با نظم خاصی در قفسه قرار دهند. با شروع آهنگ، مسابقه آغاز شد و دانش‌آموزان کلاس، با شور و هیجان خاصی دو گروه را تشویق کردند. با اتمام آهنگ، مسابقه پایان یافت. سپس ضمن بررسی نحوه چیدمان و میزان نظم رعایت شده توسط هر گروه، از آن‌ها خواسته شد تا بگویند معیار آن‌ها در این چیدمان چه بوده است؟ پس از شنیدن صحبت‌های اعضای هر دو گروه، دانش‌آموزان کلاس بر اساس نظم رعایت شده در کار هر گروه، میزان همکاری و کار گروهی اعضا در حین مسابقه، به گروه مورد نظر خود رای دادند. در ادامه، توضیحات و نکات مثبتی که توسط گروه‌ها رعایت شده بود و بعضاً اشکالاتی که در هر گروه وجود داشت در جمعی کاملاً شاد و دوستانه توسط معلمین بیان گردید.

دومین شیوه اجرا:

تعداد مساوی از کتاب با موضوعات مختلف و به‌صورت به هم‌ریخته و نامنظم در دو قفسه مجزا در اختیار دو گروه قرار گرفت و از آن‌ها خواسته شد، در زمان تعیین شده (حدود ۵-۴ دقیقه) کتاب‌ها را بر اساس موضوع (درسی: تست و غیر تست و غیر درسی) مرتب کنند. با شروع آهنگ، مسابقه آغاز شد و دانش‌آموزان کلاس به تشویق دو گروه پرداختند. با اتمام آهنگ، مسابقه پایان یافت و ضمن بررسی نحوه چیدمان و میزان نظم رعایت شده توسط هر گروه، از آن‌ها پرسیده شد: معیار آن‌ها در این چیدمان چه بوده است؟ پس از شنیدن صحبت‌های اعضای هر دو گروه، از دانش‌آموزان کلاس خواسته شد تا بر اساس معیار نظم رعایت شده در کار هر گروه، چیدمان مناسب بر اساس موضوع و میزان همکاری و کار گروهی اعضا در حین مسابقه، به گروه مورد نظر خود رای دهند. در ادامه توضیحات و نکات مثبتی که توسط گروه‌ها رعایت‌شده بود و بعضاً اشکالاتی که در هر گروه وجود داشت، در جمعی کاملاً شاد و دوستانه توسط معلمین بیان گردید.

سومین شیوه اجرا:

تعداد مساوی از کتاب با اندازه و قطرهای متفاوت، به‌صورت به هم‌ریخته و نامنظم در دو قفسه مجزا، در اختیار دو گروه قرار گرفت و از آن‌ها خواسته شد تا در زمان تعیین‌شده، کتاب‌ها را بر اساس اندازه (طول، عرض، قطر) مرتب نمایند. با شروع آهنگ، مسابقه آغاز شد و دانش‌آموزان کلاس با هیجان دو گروه را تشویق کردند. با تمام شدن آهنگ، مسابقه پایان یافت و ضمن بررسی نحوه چیدمان و میزان نظم رعایت شده توسط هر گروه، از آن‌ها خواسته شد معیارشان در این چیدمان را توضیح دهند. سپس مثل دو مرحله قبل دانش‌آموزان کلاس به گروه مورد نظر خود رای دادند و معلمین نیز نظرات خود را نسبت به عملکرد گروه‌ها بیان کردند. همچنین در طول انجام این مسابقات و برای درک بیشتر اثرات مفید رعایت نظم، قبل و بعد از مرتب نمودن کتاب‌ها، آن‌ها خواسته می‌شد تا کتاب خاصی را از قفسه انتخاب کرده و به دوستشان بدهند. بنابراین، دانش‌آموزان به این نتیجه رسیدند که قطعاً بعد از منظم شدن قفسه‌ها، دسترسی به کتاب مورد نظر از بین کتاب‌هایی که مرتب است و بر اساس موضوعی چیدمان مناسبی دارد، آسان‌تر است.

چهارمین شیوه اجرا:

در این مرحله تعدادی خودکار، مداد مشکی و قرمز، پاک‌کن، گیره، چسب و ... در اختیار گروه‌ها قرار گرفت و از آن‌ها خواسته شد وسایل را بر اساس معیارهای دلخواه در دو جامدادی به شکل لیوان مرتب کنند. با شروع آهنگ، مسابقه آغاز شد و هر گروه حدود ۴ دقیقه فرصت داشت. با اتمام آهنگ، مسابقه پایان یافت و هر گروه معیارهای خود برای طبقه‌بندی و منظم نمودن وسایل را بیان کردند. سپس، از بعضی دانش‌آموزان خواستیم نوشت‌افزارهای مشخصی را از بین وسایل مرتب شده گروه‌ها بردارند. در این مرحله، گروه‌هایی که طبقه‌بندی مناسبی از لحاظ شکل و اندازه نوشت‌افزار انتخاب کرده بودند، قطعاً دسترسی آسان‌تری نیز به آن‌ها داشتند.

نکات مثبتی که دانش‌آموزان در این شیوه یاد گرفتند:

- ۱- چیدمان باید بر اساس اندازه وسایل و فضای موجود یا ظرف مورد نظر انجام شود. یعنی بهتر بود وسایل کوچکی مانند پاک‌کن و ... را در ظرف‌هایی که دهانه گشادتر و ارتفاع کمتری دارند قرار دهند، تا برداشتن آن‌ها از ظرف آسان‌تر باشد و نیازی به خالی کردن ظرف برای استفاده از آن‌ها نباشد.
- ۲- بهتر بود وسایلی مثل گیره‌ها را روی دهانه ظرف‌ها قرار دهند تا دسترسی به آن‌ها ساده‌تر باشد.

مرحله هشتم: یادگیری نظم در قالب کار گروهی و رعایت معیارهایی از قبیل در نظر گرفتن نحوه چیدمان مطلوب با توجه به مقدار فضای مناسب

هدف از اجرای این شیوه، یادگیری نحوه چیدمان و منظم نمودن وسایل، با توجه به مقدار فضای مناسب است. برای این مرحله، روز قبل از مسابقه از هر دانش‌آموز خواسته شد تا همراه خود یک یا دو لباس (مثل پیراهن، تی شرت، شلوار، روسری، شال، جوراب) بیاورد. مسابقه در قالب کارگروهی (گروه‌های دو نفره) انجام گرفت. در ابتدا تعداد مساوی از انواع لباس‌ها در اختیار گروه‌ها قرار گرفت و از آن‌ها خواسته شد در زمان معین تمامی آن‌ها را منظم، درون چمدان‌ها قرار دهند.

با شروع موزیک و تشویق بچه‌ها، گروه‌ها مشغول تا کردن و چیدن لباس‌ها در چمدان‌ها شدند. با پایان یافتن موزیک و اتمام مسابقه، نحوه تا کردن و چیدن لباس‌ها در چمدان‌ها مورد بررسی قرار گرفت و نهایتاً با رای دانش‌آموزان، برنده‌ها انتخاب شدند. در طول مسابقه، نکات لازم مثل نحوه تا کردن پوشاک و جای مشخص چمدان برای گذاشتن وسایل لازم، به دانش‌آموزان آموزش داده شد. جالب این‌که دانش‌آموزان منظم‌تر در خانه و مدرسه، در کار کارگروهی و فردی موفقیت بیشتری داشتند. در پایان چند نفر از دانش‌آموزانی که روش‌های خاص تا کردن بعضی از لباس‌ها را بلد بودند، این شیوه‌ها را به دوستانشان آموزش دادند.

فعالیت‌های تکمیلی انجام شده در طول اجرای طرح:

- ۱- لازم به ذکر است در طول اجرای این پروژه، فعالیت‌های تکمیلی نیز بدین صورت انجام گرفت:
 - ۱- به صورت ماهانه هر روز صبح دانش‌آموزان قبل از شروع کلاس به مدت ۲-۱ دقیقه در مورد موضوع خاصی برای دوستان و معلم خود صحبت می‌کردند. در طول اجرای این برنامه به مدت یک ماه، هر دانش‌آموز بعد از اتمام صحبت‌های خود، حدیث یا سخنی از بزرگان در خصوص نظم و انضباط بیان می‌کرد.
 - ۲- در پایان هر ماه، اسامی افراد منظم کلاس در بُردهای برترین‌های اخلاقی، نصب و عکس دانش‌آموزان منظم در وبلاگ کلاس نمایش داده می‌شد.
 - ۳- انتخاب روزانه دو مسئول برقراری نظم و پاکیزگی در کلاس که می‌بایست ضمن رعایت نظم، تذکرات لازم را به افرادی که نظم را رعایت نمی‌کردند، بدهند.
 - ۴- هماهنگی با والدین و نمایش تصاویر ارسالی از اتاق فرزندان‌شان در کلاس. در این طرح، هفته‌ای یک یا دو بار تصاویری از اتاق‌های مرتب دانش‌آموزان در کلاس نمایش داده می‌شد و با نمایش تصویر، آن‌ها از جای خود بلند می‌شدند و مورد تشویق دوستانشان قرار می‌گرفتند.
 - ۵- معرفی یک ساعت در هفته به نام ساعت کلاس پاک: در این ساعت دانش‌آموزان به کمک یکدیگر کلاس را تمیز می‌کردند که این فعالیت شامل: مرتب کردن قفسه‌ها، گردگیری قفسه‌ها، پشت پنجره‌ها، برد کلاس و تمیز کردن صندلی‌ها و میزهای کثیف می‌شد. بعد از گذشت چند هفته از اجرای این طرح، دانش‌آموزان خود به خود مرتب‌تر شده تا در ساعت کلاس پاک، کار کم‌تری را انجام دهند.

فصل چهارم: ارزشیابی آموزشی درس

در تاریخ ۹۴/۰۲/۱۴ جلسه نهایی (دهم) گروه، به جمع‌بندی، تحلیل آماری پرسشنامه‌ها و ارائه نتایج طرح پژوهش اختصاص یافت. نتایج نهایی، بر اساس پرسشنامه‌های تکمیل شده توسط معلم‌ها و والدین قبل و بعد از اجرای طرح، با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS مورد بررسی قرار گرفت. لازم به ذکر است قبل از جلسه نهایی، جلسه دیگری با آقای مصباح‌فر در خصوص چگونگی تکمیل و ارزیابی پرسشنامه‌ها تشکیل شد.

۱- با توجه به سطح معناداری آزمون T، نمونه‌های زوجی (Paired Sample T- Test) که کمتر از خطای مفروض (۰/۰۵) است، تفاوت بین نمرات پیش‌آزمون و پس‌آزمون نظم که توسط والدین سنجیده شده، معنادار است.

با توجه به این‌که میانگین نمرات پس‌آزمون، بیش‌تر از نمرات پیش‌آزمون است (۳۳/۲۴ > ۳۷/۷۵)، می‌توان بیان کرد که اجرای شیوه‌های نظم، منجر به ارتقای نظم در دانش‌آموزان شده است. (جدول ۱)

جدول ۱: مقایسه نمرات پیش‌آزمون و پس‌آزمون نظم از دیدگاه والدین

آزمون	میانگین	تعداد	انحراف معیار	مقدار T	درجه آزادی	سطح معناداری
پیش‌آزمون	۳۳/۲۴	۵۹	۶/۰۳۰	-۹/۷۰۳	۵۸	۰/۰۱
پس‌آزمون	۳۷/۷۵	۵۹	۴/۷۱۱			

۲- با توجه به سطح معناداری آزمون T، نمونه‌های زوجی (Paired Sample T- Test) که کمتر از خطای مفروض (۰/۰۵) است؛ تفاوت بین نمرات پیش‌آزمون و پس‌آزمون نظم که توسط معلم سنجیده شده‌است، معنادار است.

با توجه به این‌که میانگین نمرات پس‌آزمون بیشتر از نمرات پیش‌آزمون است (۳۳/۵۱ > ۳۸/۴۶)، می‌توان گفت: اجرای شیوه‌های نظم، منجر به ارتقای نظم دانش‌آموزان شده‌است. (جدول ۲)

جدول ۲: مقایسه نمرات پیش‌آزمون و پس‌آزمون نظم از دیدگاه معلم

آزمون	میانگین	تعداد	انحراف معیار	مقدار T	درجه آزادی	سطح معناداری
پیش‌آزمون	۳۳/۵۱	۵۹	۵/۵۷۸	-۱۳/۶۳۵	۵۸	۰/۰۱
پس‌آزمون	۳۸/۴۶	۵۹	۴/۱۷۸			

فصل پنجم: نتیجه‌گیری

در راستای تحقق نهاده‌ی نظم در دانش‌آموزان، با برنامه‌ریزی مناسب، شیوه‌های مختلفی به‌صورت مستمر و مرحله‌ای به اجرا در آمد. در این خصوص بیشترین تاثیر، مربوط به مرحله نمایش تصاویری از بی‌نظمی‌های کلاس بود (مرحله ۴-۵). در کنار آن، نمایش تصاویری از اتاق‌های مرتب و منظم دانش‌آموزان که توسط والدین برای معلمین ارسال شده و در کلاس به نمایش در آمد.

به‌طور کلی نتایج بدست آمده از اجرای این طرح را می‌توان این‌گونه بیان نمود:

- ۱- اگر دانش‌آموزان درک بهتری از نظم و بی‌نظمی داشته باشند، بهتر و راحت‌تر منظم بودن را یاد می‌گیرند.
- ۲- مواجه نمودن دانش‌آموزان با اثرات مثبتِ منظم بودن و اثرات منفیِ بی‌نظمی، باعث پایبندی بیشتر آن‌ها به نظم می‌شود.
- ۳- اجرای موفقیت‌آمیزِ پروژه‌های بهبودِ وضعیتِ رفتاری دانش‌آموزان از جمله رعایت نظم، نیازمند همکاری مداوم مدرسه و خانواده است.
- ۴- بهره‌گیری از کار گروهی ضمن افزایش جذابیت و ایجاد محیطی شاد و آموزنده، موجب می‌شود اثرات رعایت نظم برای دانش‌آموزان بیشتر نمایان گردد.

محدودیت‌ها:

- ۱- با توجه به سن دانش‌آموزان حاضر در طرح، خصوصیات اخلاقی، رفتاری و شخصیت وجودی آن‌ها تا حد زیادی شکل گرفته است، لذا تغییر بعضی از این عادات نامناسب از جمله بی‌نظمی کاری وقت‌گیر بوده و نیازمند همکاری هر چه بیشتر خانواده و مدرسه با معلم است.
- ۲- نبود تشویق‌های مناسب در زمان‌های مورد نیاز، از طرف مدرسه و خانواده نسبت به دانش‌آموزانی که واقعا پیشرفت‌های خوبی در زمینه رعایت نظم در خانه و مدرسه داشتند.

پیشنهادهای:

- ۱- با توجه به این‌که نهاده‌ی شدن عادات رفتاری و اخلاقی مناسب از جمله رعایت نظم در سنین پایین مناسب‌تر است، بهتر است این آموزش‌ها از مقاطع پایین‌تر در مدرسه شروع شود.
- ۲- تاثیر واقعی چنین آموزش‌هایی، زمانی است که مستمر و با برنامه‌ریزی مناسب باشد، پس بهتر است هر ساله در مدرسه به‌طور هماهنگ این‌گونه طرح‌ها اجرا شود، تا دانش‌آموزان یاد بگیرند رعایت نظم تنها محدود به زمان خاصی نیست.

منابع:

- <http://www.al-shia.org/html/far/3shia/eteqadat/tohid/22.htm>
- <http://www.pajoohe.com/fa/index.php?Page=definition&UID=39563>
- <http://www.tebyan-zn.ir/up/fardsaeid/479082/default.html>
- <http://mhsoleimany7.blogfa.com/>
- <http://www.pajoohe.com/fa/index.php?Page=definition&UID=38422>
- <http://www1.jamejamonline.ir/papertext.aspx?newsnum=100810151339>

ضمایم:

پرسشنامه مربوط به والدین

ردیف	موارد	همیشه	اغلب	گاهی	بندرت	هرگز
۱	فرزندم وسایل و لوازم خود را گم می‌کند.					
۲	فرزندم قوانین محیط عمومی (مسجد، پارک و ...) را رعایت می‌کند.					
۳	فرزندم اتاق خود را مرتب و منظم می‌کند.					
۴	فرزندم برای خواب ساعت مشخصی دارد.					
۵	فرزندم برنامه مطالعاتی منظمی دارد.					
۶	فرزندم در رابطه با رعایت نظم به خانواده و دوستان تذکر می‌دهد.					
۷	فرزندم برای رفتن به مدرسه و بیرون به موقع آماده می‌شود.					
۸	فرزندم لباس‌های خود را مرتب نگه می‌دارد.					
۹	فرزندم خانه و محیط اطراف را تمیز نگه می‌دارد.					
۱۰	فرزندم برای اوقات فراغت و استراحت خود برنامه مشخصی ندارد.					
۱۱	فرزندم وسایل شخصی خود را تمیز نگه می‌دارد.					

پرسشنامه مربوط به معلم

ردیف	موارد	همیشه	اغلب	گاهی	بندرت	هرگز
۱	وسایل لازم را به همراه خود به مدرسه می‌آورد.					
۲	در ورود و خروج به کلاس نظم را رعایت می‌کند.					
۳	در ورود به کلاس دیرتر از زمان مشخص شده در کلاس حاضر می‌شود.					
۴	لباس و وسایل خود را مرتب نگه می‌دارد.					
۵	تکالیف خود را فراموش می‌کند.					
۶	قوانین مربوط به کلاس را رعایت می‌نماید.					
۷	در استفاده از وسایل مشترک کلاس رعایت نظم را می‌نماید.					
۸	در پاسخ دادن به سوال‌ها اجازه می‌گیرد.					
۹	مواردی از رعایت نظم را به دوستان خود گوشزد می‌کند.					
۱۰	وسایل و مواد غیر ضروری را با خود به مدرسه می‌آورد.					
۱۱	در حین صحبت معلم و یا دوستانش، صحبت نمی‌کند.					